

עֵשֶׂת עֵשְׂרֵת יְמֵי טוֹב

לע"נ הגה"צ ר' יחזקאל אלויהו בהגה"צ ר' יהושע הורוביץ זצ"ל

עטרת ראשינו ממשנתו של הרב אב"ד שליט"א

מעשה שיש בה ב' איסורי שבות האם מותר לעשותו במקדש

הנה התוספת שבת ז'ל כפי ש"ו סקמ"ט כ' דכונת גמ' דהו מזין עליו גם בשבת, אך לא ביום השבת גמ' אלא בשבת משום ספיאק דרבנן לקולא, דכיון דהואה שבות הואה היה לא גזרו על השבות בכיון השמשות יעו"ש, והביאו הגרעק"א ז"ל בתשו' תנינא ס' ק"ד, (והסכים עמו בחג הברך אלא דחלו עליו התם מטעם אחר יעו"ש).

ועתה בואו חשבונו, אם נימא דהא דשבות מותר בכיון השמשות היינו משום ספיאק דרבנן לקולא, צ"ע טובא, היאך יתכן דמזין עליו בכיון השמשות, הא כל הא דמותר להוות היינו משום דהו ספק ונקטי' להקל דהו לילה (וספיאק דרבנן לקולא היינו דנקטי' צד היתיר, וכדמוכח משהו דאין עושין ספק דרבנן לכתחילה), וא"כ על הצד דהו לילה אין בחזאה כל תועלת דהרי הואה אינה אלא ביום ולא בלילה וכתנתו במגילה כ' א' יעו"ש, ואין לך תרתי דסתרי גדול מזה.

ובע"כ לומר דהא דלא גזרו על השבות ביה"ט אין הטעם משום ספיאק דרבנן, אלא בתורת ודאי לא גזרו על השבות, וגם אם כלפי שמיא גליא דהו יום, ולפיכך הא דמותר להוות בכיון השמשות דמוצ"ש אין זה משום דמקילין דהו לילה אלא אפי' על צד ה' מותר להוות.

ויש ליתן טעם בע"ה בהא דהוצרכו להתיר בתורת ודאי ולא סמכו אהא דספיאק דרבנן לקולא, דהנה ספק דביה"ט הו ספק חמור דהא בכריתות י"ז ב' אמרי' תלוי, השמשות הו איקבע איסורא ומביאין עליו אשם תלוי, והרי באיקבע איסורא לא שריני ספק דרבנן וכדכ' הש"ך ז"ל בס' ק"א סק"ד, ויעו"ש דהתוס' שבכריתות ב"ה משטיפא כ' דרק ביה"ט דמוציא שבת הו איקבע, מ"מ י"ל דאטו ביה"ט דיציאת היום הו אסרינו נמי ביה"ט דכניסת היום.

ונראה דהדברים מפורשים בבדי ה'תוס' בעירובין ל' ב' ד"ה ולפרוש, אהא דאמר' ל' דלא דמערבין עירובי תחומין כטבל ואע"ג דאסור באכילה, מ"מ כיון דבידו ז"ל להפריש בכיון השמשות לרעת רבי דכל שבת הוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות. והק' ה'תוס' למ"ד תחילת יום השבת ח' קנין העירוב א"ר ה'.

תמצית העולה מהדברים

[א] קי"ל דאין שבות במקדש והיינו טעמא משום דכהנים ורזיין הם, והגרעק"א ז"ל כ' חידוש גדול דלא התירו אלא שבות אחד, אבל אם בבת אחת עובר על ב' שבותים לא התירו, ויליף לה מהא דחידוש הרע"ב ז"ל דהא דאמר' דלא גזרו על השבות בין השמשות היינו רק בשבות אחד אבל אם בב"א עובר על ב' שבותים אסור גם בביה"ט.

[ב] וקשיא לי בדברי הגרעק"א ז"ל, דהתניח להניין שבות בביה"ט, כיון דהא דשרי שבות בביה"ט היינו משום ספיאק דרבנן לקולא א"כ י"ל דלא התירו אלא כסומן פעם אחת על ספיאק דרבנן לקולא ולא בב' פעמים, וכדמצינו דס"ס גם בדברנן מחמירין, אבל הא דאין שבות המקדש דאין זה מכח ספק, א"כ מ"ל שבות אחד ומ"ל ב' שבותים.

[ג] י"ל בע"ה דבר נפלא הגרעק"א ז"ל לטעמי' אויל, דבימוא אמרי' דלא ה' מזין על הכ"ג בשבת לפני יוה"כ דהואה הו שבות, והתוס' ז"ל כ' דכונת גמ' דלא הו מזין ביום השבת אלא בכיון השמשות דמוצ"ש דלא גזרו על השבות בביה"ט, והגרעק"א ז"ל הסכים עמו.

[ד] והשתא אי נימא דהא דשבות בביה"ט מותר היינו משום סד"ר לשבול, תקשי טובא הא אין לך תרתי דסתרי גדול מזה, דהא הא דהואה מותרת בביה"ט היינו משום דנקטי' שכר לילה, והרי הואה כלה לילה כספלה.

[ה] ובע"כ לומר דהא דשבות מותר בביה"ט היינו בתורת ודאי ואפי' אם כלפי שמיא גליא דעדיין יום הוא, ולפיכך הא דמזין בביה"ט דמוצ"ש אין זה משום דנקטינו דהו לילה אלא גם על צד שעדיין יום מותר.

[ו] והא דהוצרכו להתיר מיוחד ולא הניחו על התירא דספיאק דרבנן, היינו משום דביה"ט הו ספק חמור דהא מביאין אשם תלוי על מלאכה בביה"ט, והביא דאין איקבע איסורא, והרי באיקבע איסורא לא איהו"ש סד"ר לקולא, ואע"ג דתדעת ה'תוס' דבביה"ט נמי כניסת יום השבת לא הו איקבע איסורא י"ל דגזרו אטו ביה"ט דסוף היום.

[ז] ונראה דהדברים מפורשים בדברי ה'תוס' בעירובין, אהא דקתנו דמערבין כטבל משום דמותר לתקן בביה"ט דאסור רק משום שבות, והק' ה'תוס' למ"ד תחילת היום קונה עירוב וכו' כלפי שמיא גליא דתחילת היום אסור לתקן דהו כב' לילה, ותי' דחז"ל לא אסרו שבות בביה"ט אלא כשהלילה ניכרת וידוע, ומוכח דהו היתר בתורת ודאי דא"כ הו תרתי דסתרי.

[ח] וכוז' יש לבאר בה' דס"ל להרמב"ם ז"ל דשבות בביה"ט מותר רק לצורך מצוה או מקום דוחק, ואי נימא דהא דשרי שבות ביה"ט לא התירו ב' שבותים דהו כשנות התירו ה"כ מצוה התירו ד"ק לצורך מצוה, ולחנ"ל ניחא דכיון דהו היתר מיוחד לא משום ספק לא התירו אלא לצורך מצוה. ויש להטעים הדברים הרמב"ם ז"ל לטעמי' אויל דס"ל דגם ביה"ט דכניסת יום השבת הו איקבע איסורא.

[ט] והשתא לפי"ז י"ל דהו טעמא דהרע"ב ז"ל דלא התירו ב' שבותים, דהנה מצינו דתרי איסורי דרבנן בב"א הו איסור חמור, וכדמוכח מהא ד' המל"מ ז"ל דביב"ח לעבור או על איסור תורה בשוא"ת או על ב' איסורים מדרבנן בקו"ע יעבור על האיסור דאורייתא, וכן י"ל מהר"ל ז"ל בתהנות הטור ד' איסורים דרבנן אסורים גם בכרמלית.

[י] והרי מצינו דשבות חמור לא התירו בביה"ט וכדכ' המ"מ ז"ל דפחות פחות מוד"א ברה"ר אסור ביה"ט דקובי לאיסור תורה והפמ"ג ז"ל כ' דמלאכה א"כ אסור בביה"ט, ולפיכך ס"ל להרע"ב ז"ל דבבית דלא גזרו על השבות בביה"ט לא מצינו אלא בשבות אחד, ולית לן מותר להתיר גם ב' שבותים בב"א דהו איסור חמור.

[יא] והשתא לפי"ז י"ל דהו דיליף הגרעק"א ז"ל דגם בשבות במקדש לא התירו ב' שבותים, והיינו ע"ד דגם בשבות במקדש מצינו דשבות חמור לא התירו וכדכ' רש"י ז"ל דשבות דמלאכה לא התירו, וכ"כ ה'תוס', וא"כ כשם דלגבי ביה"ט לא התירו ב' שבותים דהו כשנות חמור ה"כ לענין שבות במקדש.

[יב] יש להביא בע"ה ראי' נפלאה מדברי הגמ"א ז"ל דגם ב' שבותים מותר במקדש, דהא כ' דבתקיעת שופר איכא ב' שבותים גם גזירה שמיא יעביירו ברה"ר וגם גזירה שמיא יתקן כלי שיר, והנה ברה"ר אמרי' דשופר בשבת מותר במקדש ובמדינה אסור וכ' רש"י ז"ל דהיינו משום דאין שבות במקדש, ולמוכח דאע"ג דבשופר איכא ב' שבותים התירו במקדש.

ס' ש"א ו"ח' דתרי איסורי דרבנן גזרו גם בכרמלית יעו"ש, וכדמוכח זה מצינו בדברי הלח"מ ז"ל בפ"ד מיבום ה"ז דברר הפסול מדרבנן לכתחילה ליבום, אם צירף ב' פסולים לכתחילה פסול גם בדיעבד יעו"ש.

והשתא לפי"ז יוכן היטב הא דס"ל להרע"ב ז"ל דתרי שבותים לא התירו בכיון השמשות, ולחנ"ל ניחא מאד, דהנה מצינו דהחמירו חז"ל בפ"ו מעירובין ה"י דאסור בביה"ט להעביר ברה"ר פחות פחות מוד"א, וכן וכו' המ"מ ז"ל בשם הרשב"א ז"ל דהיינו טעמא כיון דקרבנים למלאכה דאורייתא, וכן הא דכ' הפמ"ג ז"ל בס' ש"מ"ב בא"א דמלאכה שאינה צריכה לגופה אסור בביה"ט, ולפי"ז ה"ה לענין ב' שבותים דכיון דהא דשריא שבות בביה"ט יע"כ הו היתר מיוחד שהתירו חז"ל ואין זו מכח ספק יע"כ לא מצינו אלא באיסור דרבנן אחד, אבל כשעובר ב' איסורים דרבנן דחמירא טפי לא מצינו דהותר בין השמשות.

ויש להטעים הדברים, דהנה מקור דברי הרע"ב ז"ל דב' שבותים אסור בביה"ט, מקורם חמור מדברי הרמב"ם ז"ל שם בפיה"ש, ולעיל איתנין מדברי הרמב"ם ז"ל דספק דביה"ט לא שייך לימרו ב' שבותים דרבנן לקולא דהא הו איקבע איסורא, ובתוכה דביה"ט הו היתר מיוחד לגבי איסור שבות, ונמצא דהרמב"ם ז"ל בפיה"מ ז"ל לטעמי' אויל.

ומעתה יש לבאר בע"ה נמי דברי הגרעק"א ז"ל המוכח בריש המאמר דגם בהא דאין שבות במקדש לא התירו אלא שבות אחד ולא ב' שבותים ויליף לה מדברי הרע"ב ז"ל לה"ל, ולחנ"ל ניחא מאד, וכיון דאין שבות במקדש הו היתר מיוחד, וגם בזה מצינו כמה שבותים שחז"ל אסרו במקדש, וכגון הא דכ' רש"י ז"ל במנחות צ"ז א' ד"ה לא, דשבות הנאסר משום דדומה למלאכה נאסר גם במקדש, וכגון הא דכ' ה'תוס' דמנחות שם ד"ה לא, ובעירובין ק"ב ב' ד"ה והעליון, דאסור להחזיר ציר העליון והיינו משום דקרו ב' מלאכה דאורייתא דחיישין שמיא יתקע וכדכ' ה'תוס' רי"ד ז"ל בעירובין שם.

ומהאי טעמא דימה הגרעק"א ז"ל הך דאין שבות במקדש משום השמשות, דהרי גם בשבות במקדש מצינו דלא התירו שבות חמור, וכשם דבביה"ט דהחמירו בשבות חמור החמירו נמי בב' שבותים בב"א, ולחנ"ל ניחא דאין שבות במקדש דלא התירו בין שבות חמור, לא התירו ב' שבותים דהו כשנות חמור.

ואתאי שפיר עם הא דהבאנו לעיל מדברי הגרעק"א ז"ל דבכיון השמשות התירו שבות ואפי' בתרתי דסתרי דהא הסכים עם דברי ה'תוס' ז"ל לענין הוא, ובתוכה דס"ל דשריותא דשבות בביה"ט אין זה משום ספק אלא היתר בתורת ודאי.

מיהו בגוף הדין דכ' הגרעק"א ז"ל בפשיטות דתרי שבותים אסרינו במקדש, הנה נלע"ד בע"ה להביא ראי' נפלאה מדברי הגמ"א ז"ל דלא ס"ל הכי, ובהקדם [א] התבאר.

[ב] הגמ"א ז"ל בס' תקפ"ח סק"ד הוכיח מדברי ה'תוס' בסופה מ"ג א' ד"ה אינהו, דכ' לחלק דהא דמבואר התם דלולב כיון ראשון דוחה שבת גם בגבולין והרי בשופר אמרי' דלא התירו לתקוע ברה"ט שחל בשבת אלא במקדש ולא במדינה, היינו משום דבלולב התירו במדינה כיון דאין זה אלא מטעם בעלמא, אבל שופר לא התירו במדינה משום דאיכא בתקיעת שופר מעשה חמור, וכ' הגמ"א ז"ל דכונת ה'תוס' דאשמי בשבות דשופר יתקן כלי שיר.

[ג] המוחז"ש ז"ל שם פ' דלדעת הגמ"א ז"ל צ"ל דהא דקתני דשופר אסור בשבת משום שופר שמיא יעביירו, כונת הגמ' דאסור תקיעת שופר במדינה היינו משום דאיכא ב' שבותים, גם תיקון כלי שיר וגם גזירה שמיא יעביירו ז"ל אמות ברה"ר, והביא מקור לה דבלולב מותרת ז"ל בחולין פ"א ב' ח"ה תקיעת שופר.

[ד] ברה"ט כ"ט ב' אמרי', דקודם תקנת ר' יוחנן בן זכאי, ב"ה שחל בשבת לא הו תולעין אלא במקדש, וכו' רש"י ז"ל שם ברה"ט גזירה דהו דלא גזרו במקדש משום דאין שבות במקדש, ועי' במגילה ד' ב' תוד"ה רב ויסק.

ומעתה לדעת הגרעק"א ז"ל דב' שבותים אסור גם במקדש תקשי א"כ אמאי התירו שבות שופר במקדש הא איכא ב' שבותים, ומוכח דעת הגמ"א ז"ל דגם ב' שבותים התירו במקדש, והיא ראי' נפלאה בס"ד.

פי אם שישו וגילו עד"י ע"ד אשר אני בורא פי הנני בורא את ירושלים גילה ועמה מושו

(שפיטה ח"ב)

(שפיטה כ"ו) 'בטוה בה' עדי עד'.

בתחילת פרשני' דבר חסר, כי אפילו אם אתה מוכסח בטוב, עדיין אינך רואה את הטוב כמו ענין, אז איך אתה יכול להיות רגוע.

בא הפסוק ומעמיד אותנו ממול האמת העתידית ואומר: 'עדי עד', עד זיבולא בתרייתא אין לכה אמת וטוב מחילת יותר מבטחון -

מתקווה.

התקווה מולידה את החיים כולם, היא מעצבת אפילו את החומר, את הגשם, ואת התחושה. שלא לדבר שהיא זאת המעצבת באמיתיות הכי גבוהה את הרגשות, את המחשבות, את הקשר שלנו עם בורא עולם.

ואת הקשר שלו עמנו. כי גם הוא, ברא את העולם ותלה אותו על בלימה, על קו, על תקוה שיקבלו ישראל את התורה.

***

אנחנו עכשיו בשבת תשעה באב, אולי אתם קוראים את הסטור הלילה אחר חצות, בזמן שכבר נולדה נשמת משיח.

אתם מבינים את זה? איך כל כך הרבה שנים עם ישראל מתרומם מהקערה בחצות יום תשעה באב, מחזיר את הפרוכת ומנגב את הדמעות? מה הם ליצנים? הם לא רואים שזה סיפור שמתמשך ולא נגמם?

הם רואים עם ישראל. הם לא טיפשיים בכלל. הם חכמים ונביאים.

יש להם תקווה.

והם יודעים שהתקווה שלהם היא הלידה של משיח. היא הלידה של החיים, שהשם מועיד לנו בכל יום ובכל רגע. היא האמת הכי עמוקה והכי אמיתית.

תקדי' ה' פי לא תמנו פי לא כלו רחמי. תדש'ש לפקדים ובה אמונה. תלקי יהוה אמה נפשי על פן אוחיל לו. טוב יהוה לקו לפש תדש'ש. טוב ויחיל ויזכיר לתשועת ה'... ישב בדרך יודע פי נטל עליו. וימ' פעקע פיהו ויש! ש' תקנה... פי לא יינח לעולם ה'.

אתה יכול להיות בשמחה ובנחת - עד אז, הם לחוצים. לא מרוצים.

ודווקא הם, צריכים לראות מודעה כזו, המודיעה בחגיגות שה' סרט נגמר בתקוה.

ולראות ששום דבר לא נפל. ואף אחד לא מת.

***

ואחר כך הבנתיו עוד משהו: שנכון להיום, איך שהשם מנהל את העולם, ואפילו יחזקאל בן בוזי ואפילו משה רבינו לא זכו להתגלות הענקית הזו, שמעו שהשם רוצה מאתנו משהו אחר.

שבנין שהחיים הם משחק, הבנוי מהמון שלבים, כל שני רגעים, כל רבע שעה, כל שעתיים, כל בוקר או צהרים - הם סרט שלם, עלילה נושאת פרקים רבים.

ואת כולם כולם, השם רוצה שנסיים ב - "תקוה". כי זה כל העולם. תקוה.

את האמת לאימה לא נוכל לעולם לדעת. אנחנו רק יכולים להשתדל לעשות את מה שהשם גילה לנו ברחמי צדיק לעשות, ולכל האישורים והטפסים החתומים בידו הגדולה החזקה והרמה - נמתין לעלמא דקדשו, אז נוכל לראות ולצפות בהם.

עד אז, אנחנו רק יכולים לקוות. וזאת האמת הכי עמוקה ואמיתית שיכולה להתגלות אלינו במצב הנוכחי.

***

ומכאן לשלב הכי עמוק והכי יסודי בתורה כולה: לאחור שבנו, שהמקום הכי אמיתי שאפשר להגיע בכל הסיפור של החיים שלנו הוא "תקוה".

אז זוהי האמת המוחלטת לגמרי, ואין אמת עמוקה יותר המסתתרת מאחוריה.

זאת אומרת, לא יכול להיות, שיש יהודי שמקווה כל חייו לחיות בשמחה, והוא לא יחיה בשמחה, ולו רק בכלל התקוה שמפעמת בקרבו.

התקווה חזקה היא כמו ה'בטחון'. ועל הבטחון נאמר

והלפנים, ובעקבותיו לשנות אסטרטגיה, לשנות את הסתכלות החיים. ולא הצלחתי עדיין לשנות לגמרי, אבל לפחות לעבוד על שינוי...

קודם כל בדקתי עם חבר נוסף אם גם אותו זה כל כך מעצבן: 'נחום ראית את המודעה? ראית שזה הולך להיגמר בתקוה ולא בישועה אמיתית?'

'ראית, נו מה!'
'מה זה לא מכעיס אותך?'

'מכעיס! לא. למה אני צריך לבעוס. מה, זה קשור אלי?'

'זה לא קשור אלי, אבל מה זה שאנשים עושים כזה דבר, מותחים את הלקוחות שלהם על הכסאות, משחקים עם הרגשות שלהם ואחרי זה מעיפים אותם הביתה אפילו בלי לדאוג שהכל מסתדר בסוף?'

'מה?'

'מה מה! אתה לא שומע מה שאני אומר?'

'אני כן שומע, אבל אני לא מבין מה אתה חופר, אנשים לא משחקים ברגשות של אנשים אחרים, אנשים עושים אירוע, עושים כסף, אנשים אנשים משלמים את הכסף בשביל לשיכור מהטרוזו שלהם למשך שנהיים, וזהו. הם הולכים הביתה, ולא אכפת להם איך זה נגמר!'

'וזהו? אפילו אם זה נגמר בתקוה?'

'כן, אפילו!'

***

הבנתי פתאום עוד משהו, עמוק יותר, יש אנשים שעוול כואב להם יותר, יש אנשים שעוול מפריע להם פחות. יש אנשים שחוסר סדר מציק להם, ויש כאלה שיוודעים להתעלם.

דווקא אלה שלא יודעים להתעלם, ודווקא אלה שרוצים ושואפים שהכל יהיה מסודר, כל כך מסודר עד שהם לא רגועים עדי יקרעו השמים והקב"ה בכבודו ובעצמו יתגלה אליהם לא רק בקשר של תפילין, אלא גילוי כמו שראתם שפחה על הים - והוא יראה להם פנים שוחקות, ויגיד להם כפה מלא: 'תרגעו בן חביב, אני אוהב אותך, אתה בסדר, אני רואה שאתה בסדר,

אני זוכר, כשהייתי ילד קטן, גם היום אני קטן, אבל אז הייתי עוד יותר קטן, פרסמו בני ברק של מעלה, שהולך להתקיים מופע אור-נוע, שתסופר בו עלילה מרתקת במינה, אני לא זוכר בפרוטרוט מה הובטח במודעה שיהיה הסיפור, אבל משהו אחד הטריד אותי במודעה, היה כתוב שם באותיות ברורות 'הסרט נגמר בתקוה'. בתקוה שיהיה בסדר, כנראה שעדיין לא

באמת הכל בסדר.

הדרך לת'ת הייתה אורכת לי בסתם יום רבע שעה, היום זה לקח לי הרבה יותר, המוח שלי ניקר ולא מצא מנוח: 'איך למען השם, איך אפשר למתוח אנשים ולהשאר אותם במתח, ולרוק אותם מהאולם הרוצה, רק בתקוה שהייל הנודד ישוב לחיק משפחתו?'

'מה, ביננו, הרי אתם לא מספרים סיפור אמיתי, אתם הרי מושיבים כמה סופרים ממוחלים, בעלי לשון ומדע,

שבונים לכם סיפור עם דמות מרכזית ודמות מרשעת ודמות טובה ורקע והתחלה וסוף - אז תאריכו את הסיפור בעוד חמש דקות בשביל שהסיפור ייגמר

שחילי של הביתה אז כי שהבית בא אליו מה כל כך קשה? לא הלכתי לשם, למופע ה'יל, כמובן, אבל הזעם שלי על מפיקי האירוע נלווה לי עוד הרבה זמן. בראש של ילד, לא הצלחתי להבין מה הביא את מורגני האור-נוע לעשות עוול כל כך גורא לצופים בו, ובכלל, מה הראש שלי, שהם לא מבינים שזה לא מושך אף אחד לשמוע

סיפור כזה? אתם לא מבינים שבן-אדם מסכים אפילו רק לשמוע בסיום הסרט שבסוף הכל הסתדר וזהו? קחו שניה מקורפון תגידו בשסוף הכל היה בסדר, מה הצנינות הזו והשימוש ברגשות של הצופים - 'הסרט נגמר בתקוה',

בושה וחרפה.

***

אבל כר אז, בתור ילד, הבנתי לאט לאט, שה' גלגל לעיני את המודעה הזו כי הוא רוצה ללמד אותי משהו. יש כאן מסר עוצמתי, שדווקא אני, עם הפרפקציוניזם שאני לוקה בו מלידה, צריך וחייב לשמוע להכיל

לעטר פתורה

דרושים נאים לפרשת השבוע

תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בושה, שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא, והחריב את ביתו ושרף את היכלו

(גיטין כ"ו)

עליה נוטים כלפי הילדה, ברי הוא שהיא אוכלת מהזקנה, ואם עליה כלפי הזקנה, א"כ אוכלת היא מהילדה, דהינו. שכיון פניה לאן מותנת, עד הוא, שמקבלת חייה דוקא מן הצד השני. ובטעם הדבר ביארו שם, אמר רבי יודן בר חנין סימנא דאכיל מן חבירה בהית מסתכל ביה, דהינו שהבושה שיש אפי' לצמח, לקבל חיות מחבירו וממילא להוקיר לו טובה ע"ז, גורמת לו להפנות גבו אליו, שלא להתמודד עם הבושה בהיותו מקבל.

וזה הביאור בדברי חז"ל (רבה מנחה) וישלח אותם משה. אמר הקדוש ברוך הוא למשה נקם נקמת (מדין), אתה בעצמך, והוא משלח את אחרים, אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשה בי טובה, המשל אומר בור ששנית ממנו אל תזרוק בו אבן, ע"כ. ולכאף הוא פלא, למה יעלה בדעתו של אדם לזרוק אבן לבור שבממנו שטה, ועוד, שאינו דומה למדין שעתה הזיקו את היתו מקבל מן הבור, תגרום לו לפתח מידת שנאה אל הבור ולרצות לא בבור, ובכך שמוה' להזיק לו, לכן נמנע מרע"ה מלנקם במדין, דשמה יתעבר אצלו אותה מידה רעה הנובעת מהבושה של היתו מקבל, אלא שגם גילה לנו מרע"ה התרופה להיכל', והוא להכיר בטובת חבירו, ובכך שמוה' בקבלת הטובה, ממילא לא תגרום לו הבושה לכפור, והבן.

ובזה, יש כדי להבין דברי הגמ' (גיטין כ"ו) דהרי חזינן דאף יעקב חשדו לראובן שילך וידבק בעשו מכח הבושה, וכנ"ל, וא"כ אפשר שבר קמצא בתחילתו לא רשע היה, אלא שערס הבושה העבירו על דעת קונו, ואמנם סייע הקב"ה בידו הבושה היא שהובילה אותו לרשתו.

עטרת פז

ממחשבת המוסר

תנא דבי אליהו רבא פרק ד': 'כל חכם וחסם מישראל שיש בו דבר תורה לאימתו, ומתאנח על כבודו של הקדוש ברוך הוא ועל כבודו של ישראל כל ימיו, ומתאווה ומחמדו ומצפה על כבוד ירושלים, ועל כבוד בית המקדש, ועל ישועה שתצמיח בקרבו, ועל כינוס גלויות - רוח הקודש בדבריו (נמח דאת אמר שיעיה סג, יא)

של המשוחררים הייתה עצומה: "היינו בטוחים שרק המשיח הוא שיגאל אותנו ולא האמריקאים..."

לדאבון לב גם כשתפללים זה על הבעיות הפרטיות וגם מי שמתשתף בצער הכלל, זה הצרות הדור אבל לא מתפללים על שורש הענין שהוא הגאולה של השכינה. משל למה הדבר הדומה? - למשל של ה'חפץ חיים' שסיפר על

בן מלך שסרח, ואביו הרחיקו מארמונו, הגלוה הרחק הרחק, ושלא אותו לעבוד עבודת פוך אצל איכר פשוט שבפשוטים. לאחר שעברו כמה חודשים, התגעגע המלך לבנו, ושלא את מקורבו שילך אל האיכר ההוא, ושידיע לנסך ששבי המעון קייסיע לו, וישאלה במה הוא זקוק לעזרה. כשהגיע השליח אל הכפר בו

שהו בן המלך, הדועדע לראות את מצבו הנורא של הילד המעוון, שהיה מורגל בכל התפנוקים שבעולם, ועתה עליו לעבוד אצל איכר המרוחק כמרחק שמים וארץ מנימוסי מלכות. כשהציג השליח את עצמו בפני בן המלך, וישאל במה הוא זקוק לעזרה, ביקש הנסיך ששבי המלך שיתדל

אצל האיכר שלא ייתן לו עבודה כל כך קשה, ושייתן לו מדי יום קצת יותר אוכל... כשחזר

המקורב אל המלך ודיווח לו על בקשתו של בנו, פרץ המלך בככי, ואמר: 'כך נראה בן מלך? זהו המלך שיעמוד לו בראש - שיתנו לו קצת יותר אוכל, ולא ישעבדו בו?! הלא היה באפשרותו

לבקש הרבה יותר! הוא היה יכול לבקש ממני שאשחרר אותו, שאחזיר אותו אל הארמון, ולעונד את הכתר לראשו! ... כך גם אנחנו, אמר ה'חפץ חיים', מבקשים מהש"ת שיתן לנו

קצת יותר אוכל, קצת יותר פרנסה, קצת יותר נחת, אבל שוכיחם את העיקר, ולא מבקשים על

הגאולה, וחבל. כי אם היינו עושים זאת, בוודאי שבכלל מאתיים מנה, ועם גאולתנו - היו גם כל הצרות חולפות מן העולם!

לאחר שחרורו של ק"מ מרן אדמו"ר מצאנז ז"ע ממחנות ההשמדה של הצורך הנאצי, התבטא הרבי ואמר כי אכזבתם

עטרת המקרא

באורים בפרשה בדרך הפשוט

אם בעל ברית משלים התענית בת"ב שלא נדחה

א. עירובין מא. אמר ר"א בר"צ, אי מביי טנאב בן בנימין. פעם אחת חל ת"ב להיות בשבת, ודחינהו לאחר השבת והתעניתו בו ולא השלמנהו, מפני שיו"ט שלנו היה (בזמן הבאת קרבן עזים שלמים בעשרה באב), ומה למדו הפוסקים, דאם חל ברית בט"ב שנדחה, אין בעל ברית משלים תעניתו לפי שיו"ט שלו הוא. ודעת הב"י דאם חל מילה בת"ב שלא נדחה, צריך להשלים התענית.

והנה שם מ. נתפסק הש"ס אה המתענה בער"ש מתענה ומשלים. והביא הש"ס ראיה מבני סנאב בן בנימין, דרק בשנה שנדחה ת"ב, הוא שלא השלימו תעניתם, הא בשאר השנים היו משלימין, ואע"כ דהו ערב יו"ט דידהו, עש"ה. והמג"א הביא שהקשו, דאם איאת דיש חילוק בין ת"ב שלא נדחה לת"ב שנדחה, איך הוכיח הש"ס דמשלימין בער"ש, מהא דמשלימין בערב יו"ט של יחיד, והלא ע"כ שבת חמירא, דהא שבת דוחה ת"ב שלא נדחה, ואילו יו"ט דייחיד אינו דוחה, ומה הוכיחו, דיו"ט דייחיד דוחה אף ת"ב שלא נדחה, ונמצא יו"ט דייחיד שוה לשבת [ורק דשבת חמירא אינן מתעניין בו לשעור, והו שירא הש"ס ע"פ].

ונראה, דאף לפי סברת ב"י דת"ב שלא נדחה חמור ומשלימין בו התענית, היינו נכדי שלא להשלים צריך "כח דחיה", ואין רגל

דיחיד דוחה אבילות דרבים אם לא נדחה (כמשיכ הריטב"א), אמנם בנדון אם מתעניין בערב שבת, אין צריך כח דחיה, אלא דתחילת יום השבת הוא הו"א סימא דהתענית [ונחשב תענית שלם, כלא שהשלימו בפועל], ובה שפיר הוה אותם הש"ס, דכשם שנסתיים תענית דערב שבת ע"י כניסת השבת, ה"ה והוא הטעם שנסתיים התענית ע"י הכניסה ליו"ט דידהו, ולא אכפ"ל דשבת חמירא, שכן לא אתי עלה מדין דחיה, אלא מצד שנשלם ונסתיים התענית. וראיה לזה, מהא דכתבו התוס' דאף למאי דקיי"ל מתענה ומשלים, היינו רק אם ירצה להשלים. וצ"ב דאם שרי להשלים, מה "מתיר" לאכול, וע"כ דזה הוה פשיטא, והאכלה לא נחשבת סתירה לתענית, ולא בעי"כ כח דחיה וכמשיכ.

ב. תענית כט. תמוז דההיא שתא מלווי מליה, דכתיב קרא עלי מועד לשבר בחורי. והיינו דקידוש יום ר"ח (מועד) היא שגרמה לשבירתם ביום ת"ב. וצ"ב דלכאורה אם היו המרגלים חוזרים ב"ב, אב, אז היתה נשברתם, והוא היה נקבע ככיה לדרות. וביאור הדברים ע"פ מה דאיתא בזהר (יתרו ע"ה) דעשו נטל תמוז אב, ואפילו אב, ט' ימים שלו, ולא יותר. הרי דשליטת עשו הוא עד יום ט' באב בלבד, ונמצא דט' באב הוא סיבה שביירתם ולא להיפך.

עטרת ודיבון

תחקירים בפרשת השבוע

איתא בגמ' ר"ה י"ח, אמר רב חנא בר ביזנא אמר רב שמעון חסידא, מאי דכתיב כה אמר ה' צב-קות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לביית יהודה לטשון ולשמחה. קרי ליה צום וקרי להו ששון ושמחה. בזמן שיש שלום יהיו לטשון ולשמחה, אין שלום צום. אמר רב פפא הכי קאמר, בזמן שיש שלום - יהיו לטשון ולשמחה, יש שמד - צום, אין שמד ואין שלום - רצו לטשון ולשמחה, אין שלום צום. אמר רב פפא הכי קאמר, בזמן שיש שלום - תשעה באב הוא והכפול בו צרות, דאמר מר בתשעה באב חרב הבית בראשונה ובשניה ולכלה ביניה ונחרשה העיר.

מבואר בדברי הגמ' דיש שלושה מצבים, אם יש שלום לא צמים כלל, אם יש שמד חובה לצום. אם אין שלום ואין שמד רצו מתעניין רצו אין מתעניין. וצריך לבאר מה הכונה שלום בעניין זה. ורש"י מפרש שאין יד עובדי כוכבים תקיפה על ישראל. אמנם רבינו תנאל שם מפרש דו"ל בזמן שיש שלום כלומר כל זמן שבת המקדש קיים יהיה לטשון ולשמחה, ומבואר שהדבר תלוי בבנין בית המקדש, וכ"כ הטור בס"י תרנ"ו והוא לשון הרמב"ן בתורת האדם כמ"ש הב"י שם.

והרמב"ם מפרש בפירושו המשנה שם, ובבית שני לא היה מתעניין לא עשירי נטבת ולא בשבעה עשר בתמוז, אלא הרוצה יתענה או שלא יתענה ולפיכך לא היו יוצאין על טבת ועל תמוז. אמר ה' כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי וכו', כאלו נתן את הבחירה בידם באלו הימים אם רצו מתעניין בהם או שלא יתענו. והיו מתעניין בשבעה באב אף על פי שהוא מסור לרצונם, מפני שהכפול בו צרות כמו שיתבאר בתעניות. מבואר בדברי הרמב"ם שהדוגיא שם מדברת בזמן שביהמ"ק קיים, דגם בזמן ביהמ"ק היו צמים צום דת"ב. וזהו דלא כפרש"י שם שפירש דכולהו ימי תענית נינהו בזמן הזה שאין בית המקדש קיים. וכתב השפ"א שם, ונראה דמפרש דהא דאמרין בזמן שיש שלום יהיו לטשון ולשמחה היינו כשהמלכות ביד ישראל כדפירש"י, אבל ששהו כפופין תחת יד האומות [דהיינו בימי מלכות פרס ובימי יו"ק פ"ה שנה כדאיתא בע"ז] אפילו בזמן המקדש ולא בכלל רצו מתעניין.

והנה הרמ"א בדרכי משה ס"י תקנב מביא, דיש נוהגים להרבות בסעודת ערב ט"ב קודם חצות. וכך כתב, ונ"ל טעם המנהג, דסבירא ליה דלא מקרי בטן רועי רק כשאוכלין בשר ויין, אבל בשאר מינים יש להרבות, דזמאי דערב יום המפורים שמרבין בסעודה כדי שיכולו להתענות ולא יזיק להם תענית. וראיה צקת מדרש איכה ובתי דאמר, שישו בו יושבי שער ונגינות שותי שכר - אלו ישראל שאוכלין ושותין ומשתכרין בערב תשעה באב ואח"כ קורין איכה וכו', אבל מן מקום דאמר נפשו ירחק מזה, כי כדאי הוא בית א-לוקינו לאבד עליו שקודם אחת בשנה. ודי שיאכל האדם כדי צרכו כמו שאר פעם (שמעוני) ולא להרבות בסעודה כלל.

ובשו"ע נדפסה שם הגה"ה ממהר"ץ שפי"ז וז"ל, ובגוף הגדון נראה לי דאין להביא ראיה כלל מהמדרש הנ"ל. דהא יש לדייק מה שכתבו בן שרשב"ל ומשכרין בסעודת תשעה באב, דמשמע בסעודה דתשעה באב עצמו. ונראה לי דזמאי בסעודת תשעה באב עצמו מיי"ר בשעת מקדש שני, דאז היה תשעה באב לטשון ולשמחה כדאיתא בגמרא דראש השנה, דמקשה כתיב צום וכתבי לטשון ולשמחה ומתוך, בשעה שיש שמד צום וכו' אם כן על כרחך בשעת מקדש שני היה תשעה באב לטשון ולשמחה. ועל זה דוחש המדרש שישו בו יושבי שער ונגינות שותי שכר וחינו, הפסוק מיחס לישראל שהקב"ה אומר להם ישו בו יושבי שער, ר"ל שמדברים בו הישבים בשער, כפי המנגינים בשתיים שכן מדברים בהקב"ה את דבריו. ועל זה אמר המדרש ונגינות שותי שכר אלו ישראל, מאחר שהיו אוכלין ושותין ומשתכרין בסעודת תשעה באב, ולינו ר"ל בסעודת תשעה באב עצמו שהיה לא לטשון ולשמחה. מהלך קיומם אחר זה היו יושבי וקורין תענית, והיו אחר אכילתם ושתיתיהם היו קורין קינות איכה אשר נתייחד, והוא הנבואות והקינות על חורבן בית ראשון, ואמרו הם בבית שני הקינות. איך שהיה תשעה באב לטשון ולשמחה, מכל מקום היה לזכרון לפניהם קינות איכה על בית ראשון. אם כן מלא מקום ראיה על אכילה בזמן הזה אחר חורבן בית שני שהכפול בו צרות ויש צום.

ומה היום טוב שנהגו בזמן שיש שלום. רש"י שם מפרש שהוא יום טוב ליאסר בתעניתו ובהספד ומשמע דלא היה זה יום טוב ממש ליאסר בייסור מלאכה, וכן ריהט כל המפרשים שדברו בעניין. אמנם מצאית ברדשוש חת"ס [פי' יתבת שנת תקע"ד] דברים נפלאים בה. כתיב צום הרביעי וגו', ובמדרש, לטשון ולשמחה נגד התענית, ולמועדים טובים נגד מלאכת שבת. וי"ל, בשלמה ששון ושמחה נגד התענית שהיו מתעניין על חורבנה של ירושלים, וזכים ורואים בשמחתה יתפך לטשון ולשמחה. ולמועדים טובים, אפשר לומר שיהיו הימים ההמה אסורים בעשיית מלאכה, נגד מה שחללו שבת בשעת כשלושה של ירושלים נאמר בירמיה ובנחמיה, וכדאיתא במסכת שבת, אף י"ל מה שישו נגד מלאכת שבת, הי"ל נגד יום השבת, ונ"ל, כי שמואל ח"ל סוף פס' תענית דמ"ח וכו', ונראה נגד אבילות. והטעם לזה, דמלא דירחא קא גרם, ומיזם שהתחיל החודש מיד התחיל רוע המזל, והיה מתרועע והולך עד שבצע מעשהו ביום ט' באב. ונראה לי ה"ה בכל ד' צומות כן הוא, ונמצא מ"ח טבת עד אחר התענית יש למעט בשמחה, והוא משך י"ד ימים, וכן מ"ח תמוז עד ג' בו, וכן מ"ח אב עד התענית הם ט' ימים, וכן מ"ח תשרי עד ג' בו שהם ג' ימים. צרפ"ס י"ז י"ט ג', עולה ל"ט מלאכות האסורות בשבת והם עברו ועשו ועכשיו יחזרו לקדמותם.

עטרת חסידים

ממשנת החסידות על פרשת השבוע

תשעה באב שחל להיות בשבת

אחד עשר יום מחורב: בגדל הנחת רוח שיש להבורא ית"ש מעבודתו בזמן הגלות. מהלך נוסף בעניין ביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת, והוא על פי הידוע לנו מעוצם גודל הנחת רוח המיוחד שיש להבורא ית"ש מעבודתו בזמן הגלות - במצבי החושך דייקא, ויש בזה אריכות הדברים ואכמ"ל (רק טיפה אחת במשנת מרגא האריז"ל ז"ע אשר למלמדו הגדול מהר"ח [שער הגלגלים הקדמה לו]) פעם אחת שאלתי למורי ז"ל, איך היה אומר לי שנפשי היתה כ"כ מעולה כנז"ל, והרי הקטן שאלתי הראשונים, היה צדיק וחסיד, שאין אני מגיע לעקבו. ואמר לי, דע לך, כי אין גדולת הנפש תלויה כפי מעשה האדם, רק כפי הזמן והדור ההוא. כי מעשה קטן מאד נדור הזה שקול ככמה מצות גדולות שבדורות אחרים כי בדורות אלו הקליפה נוברת מאד מאד אפי"ן קץ, מש"כ בדורות הראשונים, ואלו היית בדורות הראשונים, היו מעשי וחכמתי נפלאים ככמה צדיקים הראשונים, ושחז"ל על נח תמים היה בדורותיו, ואלו היה בדורות צדיקים היה יותר צדיק, ולכן שלא אצטער על זה כלל, כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים זמנן נתאים ואמוראים"ם).

רבינו האריז"ל נועם ז"ע מרחיב בענין זה ומפרש בה מקראי קודש בפרשתינו, וכך מביא בשם הרה"ק המגיד רבי ישראל מקאזניץ ז"י"ע (עבודת ישראל ליה"ה) ופירש בזה הפסוק "גלתה יהודה מעוני - גלתה הוא לשון כתר, על דרך הכתוב (מלכים"א ח' טז) גולתם ונעמתם, ששל ידי גלותו והיגיונו, ונעמתם שכן להשי"ת, וזהו "מעוני ומרוב עבודה", על ידי זה נעשה כתר וטערה ככוכב להקב"ה ממעשיהם הטובים של עם קודש כנסת ישראל עי"ש עוד. ומפרש בזה רמז נשגב ונפלא בפרשתינו: "אחר עשר יום מחורב - אשר בלגותו יען כי אין נביא וחזון, והדבר הוא בהסתר גדול, ועכ"ז עם בני ישראל מתחזקים עצמם באמונת אלקי עולם ובעבודתו, על ידי זה היחוד גדול מאוד בשמי מרומ, יתור מה שהיה בימי קדם במדבר אצל דור דעה... וזהו "אחד עשר" וזמנו על יו"ה, "מחורב" וזמנו על זמן החורבן על כל הגלות, אשר על ידי זה נעשה יחוד ר"ה ביחודא שלים אמן. עכלק"ק.

ומביא עוד בשמו של הרה"ק מקאזניץ ז"ע לבאר הענין שביקש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת: "... והנה הצדיק איש אליהם מוה"י יעקב יצחק (הרה"ק החוזה מלובלין ז"ע אשר יזמיר דלילה ביום השקיע"ת) אמר פירוש הגמרא (מגילה ט"ב ע"ב) בביקש רבי לעקור תשעה באב שחל בשבת, ואמר הואיל ואיחדי ידחי עי"ש. פירוש שרצה לעקור צרת תשעה באב כלל ועיקר ולגלות הקץ על ידי שחל בשבת יום הקדוש, והואיל ואיחדי ידחי לגמרי, ולכן לא הודו לו חכמים, כי אין לדחות את הקץ עכ"ל. ונוסף עוד על דבריו, ביקש רבי לעקור תשעה באב, דהיינו לעשותו עיקר ולהראות גדול מלכות הש"ת. דהיינו הגם שצר לנו עד מאד אנו מתחזקים ומתאמצים ושחמים בשבת במלכותו ועל רחמייה המרובים אנו בטוחים שישבו בנחת במהרה, וזה הענין הוא עיקר ויתור תנועת לפניו מאשר שאנו שמחים וטובי לב בימים הנגלים ונראים לטובה ולכן מתעוררות עיקר ותנועת זו היה בכוחו לדחות את תשעה באב ולעקור לגלות את הקץ. ואמר הואיל ואיחדי ידחי ולא הודו לו חכמים, פירוש שהחכמים הודו לו בבחינת "לא שוהא ביהדות א"י"ו בבתי גואי. אבל עדיין לא היה בכחם לשלשל השמחה לבתי בראי ולגלות הקץ עד שיושיענו"ו ויגדיל כח הצדיקים לגלות בחינת א"י"ו השמחה הגנוזה ואז ישמח"ה עמנו אמן".

קשר מיוחד מצינו לשבת קודש וימי בין המצרים. בשבת קודש אינו נוהג דיני אבילות, ולא זו אף זו, אלא "אוהבי השבת המחכים בבנין אריאל ביום השבת משאר ימים טובים ומועדי השם, רק שהעבודת היום והדרך כיצד להשיג קרבת אלוהים הזאת הוא באופן שונה ומאמר מועדי השם מקראי קודש, והעבודה הוא ע"י כביה וקניה, וכך אמרו צדיקים עי"ש הבכיה בשתעה באב פועלים כמו בעבודת שאר ימים טובים בשמחת השם. אותם צדיקים יעמדו על עומק פנימיות הענין, כבר ראו את הגאולה בעיניהם, וכמו שרבי עקיבא מצחק.

קשר מיוחד מצינו לשבת קודש וימי בין המצרים. בשבת קודש אינו נוהג דיני אבילות, ולא זו אף זו, אלא "אוהבי השבת המחכים בבנין אריאל ביום השבת משאר ימים טובים ומועדי השם, רק שהעבודת היום והדרך כיצד להשיג קרבת אלוהים הזאת הוא באופן שונה ומאמר מועדי השם מקראי קודש, והעבודה הוא ע"י כביה וקניה, וכך אמרו צדיקים עי"ש הבכיה בשתעה באב פועלים כמו בעבודת שאר ימים טובים בשמחת השם. אותם צדיקים יעמדו על עומק פנימיות הענין, כבר ראו את הגאולה בעיניהם, וכמו שרבי עקיבא מצחק.

קשר מיוחד מצינו לשבת קודש וימי בין המצרים. בשבת קודש אינו נוהג דיני אבילות, ולא זו אף זו, אלא "אוהבי השבת המחכים בבנין אריאל ביום השבת משאר ימים טובים ומועדי השם, רק שהעבודת היום והדרך כיצד להשיג קרבת אלוהים הזאת הוא באופן שונה ומאמר מועדי השם מקראי קודש, והעבודה הוא ע"י כביה וקניה, וכך אמרו צדיקים עי"ש הבכיה בשתעה באב פועלים כמו בעבודת שאר ימים טובים בשמחת השם. אותם צדיקים יעמדו על עומק פנימיות הענין, כבר ראו את הגאולה בעיניהם, וכמו שרבי עקיבא מצחק.

עטרת צדיקים

עיון במעשי הצדיקים לדגל יומא דהייולא

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זי"ע - 'החוזה' תשעה באב תקע"ה

מחול המחוגים / סיפור

קול הפעמון לצלל בעוז ובהדר, וחימיל חוכר הפונדק, השכים כהרגלו באשמורת הבוקר, לחלוב את פרתו, כשלתפע שמע קולות של צהלה חרישית הבוקעות מתוך אחד החדרים.

היה זה הרה"ק רבי **ישכר בער מראדאשיץ** - ה'סבא קדישא', שנקלע בלילה הארוך לאתונו כפר, ונסה ללון באותה אכסניא.

עיף ויגע היה הצדיק כשהגיע. עוד בתחילת הלילה, מדרכו המתישה, וביקש לנוח כדי להמשיך למחרת בדרכו, אלא שלא הצליח לתת תנומה לעפעפעי. מששמע אף הוא את צעדיו של חימיל לפנות בוקר, יצא מחדרו ופנה אליו, תוך כדי שהוא מפזז ומכרכר מתוך שמחה.

'מדוע אין כבודו שוין?', הביע היהודי הכפרי את תמיהתו, 'ולשמחה וריקודים מה זו עושה?'

'אכן משום כך רציני לברר אצלך בעל-בית! מורה-השעות הגדול הזה, מניין בא אליך...?' שאלו הצדיק כשהוא מראה באצבעו על השעון שצלצל זה עתה.

סיפר לו חימיל על גלגולו של אותו חפץ יקר, ואכן נודע הדבר.

היה זה בחודש אב של שנת תקע"ה, בעיצומו של הקיץ הלוהט, כאשר בפעם פתאום, ללא הודעה מראש, התקדרו השמים עבים, וגשם עז נחת ארצה.

וכבר היו החסידים דורשים לשבח, כי הנה השמים מבכים עמהם יחד את השריפה אשר שרף ה', בהסתלקותו הכואבת של הרה"ק רבי **יעקב יצחק מלובלין**, רבן של ישראל, ביום המר והגמרה - תשעה באב של אותה שנה, ללמוד ששקולה מיתת צדיקים כשריפת בית אלוקינו (ראש השנה י"ב).

אלא שכל ההסברים שנתנו הללו לגשם שבא שלא בעונתו, לא ממש הגיחו את דעתו של הצדיק רבי **יוסף מטארטשיץ**, בנו השני של הרבי הגנון, שבאותה שעה שעה את דרכו מבית האבא שבבלובלין אל בית מגוריו שבטארטשיץ, ככלות השבעה. הוא ומשמשו בקודש לא היו כלל מוכנים לשינוי המורז במזג האוויר, ומשראו כי הגשם רק הולך וזועף, לא ידעו לשיית עצה בנפשם, עד שהחליטו לפנות לפונדק שבכפר הסמוך, שהיה בבעלותו של חימיל, מתושבי הכפר, בכדי ללון שם עד שתשקוט הסערה.

לאחר ימים ספורים, לאחר שכבר חלפו הגשמים וקרני השמש חזרו לחמם את הארץ, ארזו שוב את מטלטליהם, ובאו להיפרד מחימיל מארחם, שדרש מהם את התשלום עבור הלילה במלונן.

ורבי יוסף שעני היה, פשפש ולא מצא בכיסו אף לא פרטה שחוקה. פתח אפוא את תרמילו והוציא משם חפצים יקרים, שנפלו לו בירושה מעיזובו של אביו הגדול והקדוש, בו התחלוק ארבעה הבנים, זה עתה, כשקמו מעמק הבכא על פטירתו.

'בחר נא איהו חפץ שתאווה נפשך', ביקש מאת חימיל, 'וטול נא בזה את שכרי'.

לא ידע הכפרי במה לבחור, עד שקרא לזוגתו כדי שתעזור לו. כחמת נשים בנות ביתה.

היא העבירה לגנב עיניה את הלבוש אשר לבש בו המלך - בגדי השבת של הצדיק, ואת הגארטל שהיה שם, כי לא ראתה כל צורך בהם. עד שחפץ אחד צד את עיניה.

'הנה לכהו אנו זקוקים!', הביעה את שמחתה לעבר 'מורה שעות' (ששון) שנמנה בין חפצי היוזשה, הוא מורה השעות הגדול שעמד רבות בשנים

עטרת זקנים

לקוטים ונפלאים מתורת רבוה"ק מדי'קוב זי"ע

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל במדבר בערבה מול סוף.

א"י, כי אמרו ז"ל מה אומנותו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאלם. יכול אף בדברי תורה כן ת"ל צדק תדברון (תולדות יוסף, 199). נמצא שהאדם מחויב למעט בדבריו שלא לדבר רק בד"ת. וכן למו"מ לצרכי הפרנסה יוכל לדבר אך כפי ההכרח.

וזהו: 'אלה הדברים כו' במדבר בערבה מול סוף', כי 'ערבה' נקראת התורה ע"ד 'מתוקים מדבש' (לשון ירמיהו). 'מול סוף' רומז להפרנסה, כי קשה מזונותיו של אדם לקרית ים סוף, והיינו: 'במדבר', שלא ידברו רק **אלה הדברים** - בערבה, דהיינו בדברי תורה, או **מול סוף** צרכי הפרנסה ההכרחיים ג"כ מותר לדבר. וזולת זה אסור לדבר, רק בדברי תורה.

בהפטורה: **בנים גדלתי ורוממתי והם פשעו בי** (שעי"א א).

יש לפרש הכוונה על דרך אמרם ז"ל (סוכה נ"ב): ארבעה דברים הקב"ה מתחרט עליהם שבראם, ואחד מהם הוא היצר הרע, שנאמר (מכתב ד) "ואשר הרעותני". זה שאמר: 'והם פשעו בי', פירוש, אם בנ"י פשעו ח"ו, אזי "ב"י" אני הוא שגרמתי להם זאת, כמה שבראתי יצר הרע.

(הרה"ק ר' אליעזר מדיקוב זי"ע)

בכה תנכה בלילה ודמעתה על לחיה אין לה מנחם מכל אוהביה (איכה א א).

ג"ל עפ"י מ"ש בספרים לפרש הפסוק: 'היתה לי דמעותי לחם יומם ולילה באמר אלי כל היום איה אלוהיך, והיינו על מתאונן על אשר בוכה בדמעות יומם ולילה הוא רק על הלחם שיהיה לו לחם לאכול, באמור אלי כל היום איה אלוהיך, היינו מדוע לא ידרוש אדם כל היום את ד', פ"י לחשוב תמיד לעשות מצות הבורא ית"ש, וכל זה הוא עיניו הגאולה, יען שכל אחד פונה למלאכתו ואין דורש וא"י מבקש להתפלל בעד גלות השכינה. וכן פירשו הפסוק: 'מדוע לא בא בני ישי' גם היום גם תמול אל הלחם, פירוש ששואל 'מדוע לא בא בני ישי' הוא משיח, ומתוך 'אל הלחם', יען שכל בקשתינו ותפלותינו הוא רק אל הלחם, ומעיקר תכלית תיקון השכינה, נשכח מלוח לבו.

ו"פ הקרא שלפנינו **'בכה תנכה בלילה'** היינו שכנס"י בוכה בגלות שהוא דומה ללילה, וא"כ מדוע לא נושענו, ומתוך, 'ודמעתה על לחיה', כי כל הדמעות הם רק על לחם לאכול בלחיים, ולכן **'אין לה מנחם'**, לא בא משיח שנקרא מנחם.

בפרשת המרגלים 'ותשא כל העדה את קולם ויבכו העם בלילה ההוא' (במדבר י"א).

ובגמרא (תענית ט"ז) אמר רבה אמר רבי יוחנן, אותה לילה ליל תשעה באב היה. וטראה רמז לזה, כי התיבות 'ותשא כל העדה ויתנו' (עם ד' התיבות) בגימטריא 'בניה של חנם כלל תשעה באב'. גם 'ויבכו העם בלילה ההוא' בגימטריא 'זו הבכיה על חנם'. גם 'ותשא את העדה' (עם ד' אותיות והכולל) בגימטריא 'כלל תשעה באב'. גם 'ויתנו את' בגימטריא 'כלל תשעה באב היה' (עשרים). גם 'כלל תשעה באב' בגימטריא 'אז בליל ט' באב'.

(עטרת ישועה, מועדים, לתשעה באב)

בפרשת המרגלים 'ותשא כל העדה את קולם ויבכו העם בלילה ההוא' (במדבר י"א).

ובגמרא (תענית ט"ז) אמר רבה אמר רבי יוחנן, אותה לילה ליל תשעה באב היה. וטראה רמז לזה, כי התיבות 'ותשא כל העדה ויתנו' (עם ד' התיבות) בגימטריא 'בניה של חנם כלל תשעה באב'. גם 'ויבכו העם בלילה ההוא' בגימטריא 'זו הבכיה על חנם'. גם 'ותשא את העדה' (עם ד' אותיות והכולל) בגימטריא 'כלל תשעה באב'. גם 'ויתנו את' בגימטריא 'כלל תשעה באב היה' (עשרים). גם 'כלל תשעה באב' בגימטריא 'אז בליל ט' באב'.

(רמזי הפלאות שלח, ח"ב)

עטרות של שבילים

פלאות ופרפראות

אליהו הנביא מציל מהגיוס לצבא

וְיַפְתָּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבִי זֵהָה וּבְנִיכֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וַיַּרְע הַמָּה יִבְאוּ שָׂמָה וְלָהֶם אֲתַנְּנָה וְהֵם יִירָשׁוּהָ (א' ט"ז).

בקונטרס 'תולדות אלעזר', מסופר בשם כ"ק האדמו"ר רבי אלעזר מפאלטישאן זצ"ל:

לא קלה היתה להם לאבותינו שבפולין, חרדת הגיוס לצבא, בימי נעוריהם. החוק ביקש לחייב את כל הצעירים להתגייס, והמה ביקשו פתונות רבים, להינצל מן הגזירה שאימה על חייהם, גנוף ובנפש.

והיו פרחי החסידים שביניהם, נוהגים לעת כזאת לעשות את דרכיהם אל מעונות הצדיקים, כדי להתברך מברכות קדשם, לשמירה ולהצלה מן השמים.

גם שהגיע הגאון החסיד רבי אברהם לאנדמאן זצ"ל אבד"ק טטרעליסק, בימי צעירותו, לגיל שבו חלה עליו חובת הגיוס לצבא, ונקרא להתגייס בשלשנת הגיוס. הבין שעליו להתייצב בקודש פנימה, לפני רבו, שר צבא ה', הרה"ק רבי יהושע מבעלע זי"ע. מיד תיכן את צעדיו בצוותא עם קבוצת אברכים נוספים מבני גילו, ויחדיו באו לבעלזא, וביקשו את ברכת הקודש.

וכה אמר להם הצדיק:

שמעתי מאבי ז"ל (הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע), שאמר בשם רבו הרה"ק רבי אורי מלעטערליסק זי"ע, שכאשר איש יהודי אינו פוגם בצלם האלוקים אשר עליו, שוב אין לו מה לפחד כלל מעול המלכות. ופירש בזה את הפסוק בפרשתנו: 'ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע המה יבואו שמה ולהם אתננה והם ירשוה', וכה פירש: 'ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע' - אלו שאין מערבים בקרבם טוב עם רע, אלא מבוררים בבחינת 'טוב' לבד - 'ומה יבואו שמה ולהם אתננה והם ירשוה'.

והוסיף: בספרי הקודש מבואר, שכאשר מרחפת גזירה רעה חלילה על בני ישראל, עומד אליהו הנביא לפני הקב"ה ומתחנן לפניו שיבטל את הגזירה וישלח אותו לבני ישראל לבשר את הבורה הטובה על ביטול הגזירה.

ולכן, אמר הצדיק מבעלזא, ראשי התיבות בפסוק 'ובניכם אשר לא ידעו היום', הם אותיות אליהו, רומז שאליהו פועל לבטל גזירות רעות, ומבשר לאנשים אלו שאינם יודעים טוב ורע - כלומר ששומרים על צלם האלוקים של פניהם, בשלימות, שלא יאונה להם כל רע ושאיין הם נכללים בגזירה הרעה.

לימים העיד הרב מטטרעליסק וסיפר, כי דברי הצדיק עשו שורש למעלה

ופרי למטה, וכל האברכים שנבחו באותו מעמד ניצלו משלטונות הצבא.

האורח הבלתי רצוי בראפשיץ

בספר 'אהל נפתלי' מובא דבר נפלא, על התייחסותו של רבינו הקדוש רבי **נפתלי צבי מראפשיץ** זי"ע, לתשעה באב שחל במוצאי שבת, וזה לשונו:

'כתב החריף ובקי זית רענן מורינו זאב דוב אלטער מייער הלוי ג"י, מקהילת סאניק; שמעתי מאדוני אבי מורי ורבי, הרה"ח וכו', ששמע מהרב ר' מאיר ענגלארד מפה קהילתנו. ששמע ממרן הרה"ק מרה"ר זצ"ל מראפשיץ, איך שאם היה חל יום טוב אחר שבת ביום ראשון, אז לא היה מאריך בהסעודה השלישית של שבת. רק אמר: 'שבת! שבת! הן אורח הגון ונכבד, אבל שי עוד אורח הגון וחשוב ממך שאיננו שבת! רק שלשה פעמים בשהו, היינו יום טוב'. ובדברים הללו נטל את הכוס של ברכת המזון וברך, ואם חל להיות תשעה באב מוצאי שבת קודש, אז האריך מאוד בסעודה שלישית בניגונים ובזמירות, ואמר: 'שבת הוא אורח יקר ונכבד, נעכב אותו מעט אצילנו, ואהה תשעה באב תוכל להמתין, והלוואי ולא היית בא, אינך נמנה אצלי עם האורחים החשובים, המתן שם, ואנו נתעלס עם שבת המלכה, ונזמר לכבודה זמירות...'